

N:o 23.

Af herr **H. Hedlund**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i syfte af indelta stammanskapets ersättande med manskap, antaget för krigsbildning efter 1883 års förslag.

Allmänt erkända olägenheter, som vidlåda den indelta stammen, äro svårigheten, eller rent af omöjligheten, att skaffa den indelta soldaten den koncentrerade utbildning, som nu för tiden anses nödig för fullständig stridsduglighet, samt den långa tjenstetid, som är ännu närmare sammanknuten med denna institution och som dels gör manskapet öfverårigt för krigsbruk och dels orimligt dyrt att underhålla. Det torde kunna beräknas, att den indelte fotsoldaten blir för statsverket intill dubbelt så dyr som stamsoldaten efter 1883 års system, då man tager hänsyn äfven till de år, denne, efter slutad tjenstetid, fortfar att som värnpliktig vara påräknelig för krigsbehof. Man kommer till detta resultat vare sig genom att räkna efter den aflöning, som tilltänktes åt stamsoldaten enligt det kongl. förslaget af nämnda år eller efter den åtskilligt drygare tilltagna, hvilken särskilda utskottet föreslog.

Å andra sidan äro de fleste indelte soldater bofaste, hvilket anses för en värdefull egenskap, hvarjemte som ett hufvudskäl mot antagandet af 1883 års förslag anfördes svårigheten att rekrytera tillräckligt antal stamsoldater.

Rekryteringen af stammanskap efter 1883 års system, med alla deraf härflytande fördelar af grundligare soldatbildning, yngre uppsättning af manskap och billigare kostnader, skulle säkerligen underlättas, på samma gång som soldaterna gjordes till en bofast del af vår befolkning, i den mån man satte denna rekrytering i förbindelse med de pågående sträfvandena att skaffa åt mindre bemedlade egna jordbruk.

Detta torde lämpligast kunna tillgå så, att stamsoldat anställdes mot lön och med möjligast korta tjänstetid samt med utsigt till att antingen efter slutad rekryt- och befälsskola, derest han så önskade, eller ock senare under tjänstetiden komma i besittning af en jordlägenhet, till honom upplåten af kronan mot en billig amortering, hvarvid å ena sidan kronan hade att betinga sig ersättning för jordvärdet samt för sina utlägg för lägenhetens sättande i brukbart och beboeligt skick, medan å andra sidan mot denna ersättning borde afräknas skälig lön åt stamsoldaten för den tid, han i sådan egenskap står till statens förfogande. Vid denna uppgörelse bör ej heller lämnas ur sigte den inkomst, det allmänna i en framtid har att vänta sig af att jorden blir uppodlad och befolkad med idoge arbetare.

Antag att af de 4,500 stamsoldater, som årligen anses behöfva rekryteras för exempelvis en sexårig tjänstetid för att motsvara vår nuvarande stamstyrka, 3,000 skulle vilja begagna sig af detta medel att vinna en egen torfva, komme det — under förutsättning att lägenheterna sattes i medeltal så pass högt som till 5 hektar eller 10 tunnland jord — att dröja omkring tre år, innan lägenheter till sammanlagdt en qvadratmil jord blifvit på sådant sätt upplåtna.

Mot denna plan kan invändas, dels att i stora delar af vårt land kronan ej eger nämnvärd tillgång på jord att använda för sådant ändamål, äfvensom att öfver hufvud inga större sträckor odlingsbar men oupptagen jord der finnas att taga i anspråk, dels att i alla händelser detta sätt att anskaffa stammanskap ej kan fortsättas utöfver en begränsad tid, nemligen så länge som jord finnes att till dylika lägenheter upplåtas.

Man behöfver dock ej låta anordningen blifva allmänt gällande öfver hela landet, utan den kan lämpligen förbehållas för de landsdelar, der dels kronan eger vidsträckta områden af odlad eller odlingsbar jord att afstå för ändamålet och dels rik tillgång finnes på odlingsbar men ej upptagen mark, hvilken kan till tjenligt pris inköpas för det allmännas räkning och sättas i skick att utstyckas som jordbrukslägenheter. Hvar och en vet, att särdeles i norra Sverige och äfvenledes i vissa sydligare trakter så stora sträckor finnas att tillgå för dylikt ändamål, att de skulle räcka i långa tider fram. Det torde ej vara någon omöjlighet att i sådana delar af landet försöksvis ställa en del af rekryteringen på denna fot och utvidga den, med motsvarande vakanssättning af indelta nummer, i den mån tillgång till jord yppar sig och erfarenheten utvisar, att försöket röner framgång.

Då man för resten just planlägger anordningar att dels genom af-

sönndring från kronodomänerna och dels genom andra åtgärder bereda mindre bemedlade ökade tillfällen att på billiga villkor bilda egna jordbruk, hvarför icke då företrädesvis lemna dessa tillfällen åt stamsoldater?

Den aflägsna framtid, då vårt land blifvit så tätt befolkadt, att jordbrukslägenheter ej längre funnes att för sådant syfte tillgå, kan säkert sjelf sörja för upprätthållandet af stamtrupp, derest sådan då skulle finnas.

Fördelarne af den här i korthet framställda anordningen vore:

att de efter detta system antagne stamsoldaterna finge samma karakter och väl samma sociala anseende som de nuvarande indelta;

att befattningen som stamsoldat blefve mera och af bättre befolkningselement eftersökt samt sålunda bättre besatt;

att stammanskapet blefve ungt och tidsenligt utbildadt;

att det blefve billigt att anskaffa och underhålla;

att afgången bland uttjente stamsoldater blefve mindre;

att oupptagen jord i vårt land systematiskt sattes under odling och befolkades;

att utvandringen och inflyttningen till städerna motverkades;

att staten vid sitt ingripande på detta område finge ökad anledning till bemödande deruti, att den tillika främjade ett omedelbart statsändamål.

På grund af det anförda hemställes,

att Riksdagen ville, i sammanhang med ett blifvande beslut i fråga om landtförsvarets ordnande, anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om och i hvad mån indelt stammanskap skulle kunna ersättas med manskap, antaget för genomgående af krigsbildning efter 1883 års mönster och på kort tjenstetid, med utsigt för dem, som så önska, att genom statens försorg komma i besittning af egna jordbruk, äfvensom att Kongl. Maj:t ville framlägga för Riksdagen de förslag, som af sådan pröfning kunna för-
anledas.

Stockholm den 28 oktober 1892.

Henrik Hedlund.